

Kriteriji i elementi vrednovanja u nastavi geografije
Mirjana Trstenjak Stanisavljević
Osnovna škola: „Gustav Krklec“, Maruševac

Tri su osnova pristupa vrednovanju: **vrednovanje naučenoga,**
vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje.

Vrednovanje naučenoga podrazumijeva procjenu razine usvojenosti znanja, vještina i stavova na kraju određenoga obrazovnog razdoblja u odnosu na kurikulumom definirane odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu i razine usvojenosti. Dovodi do ocjene, a elementi vrednovanja u nastavnome predmetu Geografiji su ***geografska znanja, geografsko istraživanje i vještine te kartografska pismenost.***

1) Elementi vrednovanja

a) GEOGRAFSKA ZNANJA

Obuhvaća činjenično, konceptualno i proceduralno znanje. Činjenično znanje je temelj za razumijevanje geografskih sadržaja, no težište treba staviti na konceptualno i proceduralno znanje koje će omogućiti primjenu znanja u novim situacijama i kreativno rješavanje prostornih problema. Usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda u ovome elementu provjerava se **usmenim ispitivanjem i pisanim provjerama**, a može i vrednovanjem učeničke mape. Usmeno ispitivanje provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine. Pisane provjere sastavlja učitelj i uključuje zadatke otvorenoga i zatvorenoga tipa. Zadatci otvorenoga tipa su zadatci s kratkim odgovorima, dopunjavanja i esejskoga tipa. Zadatci zatvorenoga tipa su zadatci višestrukoga izbora, višestrukih kombinacija, povezivanja, redanja, sređivanja i korekcijski zadatci. Pisane provjere provode se periodično, nakon učenja i poučavanja određene skupine ishoda. Učenička mapa (portfolio) zbirka je sustavno prikupljenih učeničkih radova koji dokumentiraju učenikova ostvarenja i postignuća.

b) GEOGRAFSKO ISTRAŽIVANJE I VJEŠTINE

To su vještine: opažanja, postavljanja pitanja, planiranja istraživanja; prikupljanja podataka; bilježenja, vrednovanja i predstavljanja podataka; interpretiranja i analiziranja podataka te zaključivanja; komuniciranja rezultata i postupka istraživanja te vještine reflektiranja o provedenome istraživanju. Osim navedenoga, u ovome elementu treba vrednovati grafičke, statističke, matematičke i orijentacijske vještine (orijentiranje s pomoću orijentira, uređaja – kompas, GPS i planova / geografskih karata) koje se razvijaju postupno i ne moraju biti isključivo povezane s geografskim istraživanjem koje učenici provode u određenome razredu.

- uočavanje međuovisnosti među pojavama i procesima, kritičko prosuđivanje, **analiziranje grafičkih prikaza, zaključivanje na temelju skica, brojčanih podataka, grafikona, dijagrama,**

- Fotografija; čitanje i interpretiranje brojčanih podataka

c) KARTOGRAFSKA PISMENOST

- **VJEŠTINA ČITANJA**- poznavanje značenja oznaka na kartama, karakteristike karte

- **VJEŠTINA INTERPRETIRANJA SADRŽAJA GEOGRAFSKE KARTE**- opisivanje i objašnjavanje geografskog sadržaja na geografskoj karti te povezivanje sadržaja karte i stvaranje zaključka i predodžbe o prikazanom prostoru

-VJEŠTINA ORIJENTACIJE UZ POMOĆ KARTE

Razvijenost kartografske pismenosti provjerava se usmenim ispitivanjem te pisanim provjerama koje uključuju i slijepe karte.

D) ZALAGANJE/AKTIVNOST – bilježiti u prostor za praćenje

- izrada prezentacija i plakata
- prikupljanje dodatnog materijala vezanog za nastavu te prezentiranje
- redovitost pisanja domaćih zadaća
- uključenost na terenskoj nastavi

- sudjelovanje na natjecanjima
- odnos prema radu, poštivanje dogovorenih pravila, ustrajnost u radu, temeljitost i točnost

Vrednovanje za učenje služi unapređivanju i planiranju budućega učenja i poučavanja. Učitelji se mogu koristiti ciljanim pitanjima tijekom nastave radi provjere razumijevanja učenika, opažanjima ponašanja tijekom individualnoga, rada u parovima i u skupinama, vođenjem skupnih rasprava, provjerom domaćih zadaća, predstavljanjem učeničkih radova, portfolijem, kratkim pisanim provjerama s ciljem formativnoga vrednovanja te konzultacijama s učenicima tijekom geografskoga istraživačkog rada. Navedene metode i tehnike ne dovode do brojčane ocjene, nego do relevantnih povratnih informacija učenicima o rezultatima i napredovanju u radu, bolje motivacije te unapređivanja procesa učenja.

Vrednovanje kao učenje razvija kompetenciju »učiti kako učiti«. Implicira da je proces vrednovanja zapravo integriran u sam proces učenja, pri čemu vrednovanje postaje prilika za učenje, za samoanalizu i samovrednovanje. Metode i tehnike u ovome pristupu vrednovanju su razgovori s učenicima, refleksije o učenju (naročito nakon provedenoga istraživanja) i učenička mapa s pomoću koje učenici prate vlastito napredovanje i ostvarivanje ciljeva učenja.

Pod **pisanim provjeravanjem** podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom. Tijekom školske godine učenici pišu četiri do pet duljih ispita znanja, a po potrebi mogu se pisati i kraće provjere. Svaki dulji ispit traje 35 - 45 minuta, a piše se poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih cjelina. Ocjenjuje se geografsko znanje učenika, kartografska pismenost i kod pojedinih pisanih provjera geografske vještine (ocjena iz usvojenosti nastavnih sadržaja i piše se u rubriku geografsko znanje, ocjena iz snalaženja na geografskoj karti prema postignutom broju bodova, i ocjena iz izrade i analize grafičkih materijala- klimatski dijagrami, linijski dijagrami, rada na tekstu.)

Pisana provjera (opseg i trajanje) se najavljuje učenicima i objavljuje se najkasnije dva tjedna unaprijed u Razrednu knjigu u e-dnevniku. Pisani ispit ocjenjuje se na osnovu postignutog broja bodova (točnih odgovora na pitanja i preciznosti kod ucrtavanja geografskih pojmova na slijepoj karti). Broj bodova je osnova za određivanje brojčane ocjene.

Broj bodova (%)	0-50	51-60	61- 75	76- 89	90- 100
Ocjena	Nedovoljan	Dovoljan	Dobar	Vrlo dobar	Odličan

Usmena provjera je svaki dan, bez najave. Iz usmenog odgovora učenik dobiva dvije ili tri ocjene. Prva ocjena je geografskih znanja (gdje se ocjenjuje učenikovo činjenično znanje tj. odgovaranje na postavljena pitanja), a druga ocjena je snalaženje na geografskoj karti (tj. kartografska pismenost). Ukoliko je pitanje vezano uz geografske vještine, povezivanje i samostalno donošenje zaključaka ili istraživačkog rada, ocjena se upisuje u rubriku geografsko istraživanje i vještine i na taj način učenik može dobiti i treću ocjenu. Usmeno provjeravanje traje u pravilu do 10 minuta (ako se učeniku postavljaju potpitanja i duže čeka za snalaženje na geografskoj karti trajanje usmenog ispitivanja može se za nekoliko minuta i produljiti). Provodi se kontinuirano tijekom nastavne godine. Učenik se može sam javiti za usmeno odgovaranje te ,ukoliko je vremenski izvedivo, bit će ispitan i ocijenjen.

Ispravljanje ocjena

- ispravljanje ocjene iz usmenog ispitivanja provodi se usmeno nakon što se svi učenici usmeno ispitaju određeno gradivo koje će se i ispitati pisanim putem i to u dogovoru s učnikom. Dogovorom se utvrđuje termin ispravka i gradivo koje se ispituje.
- ispravljanje ocjene iz pisane provjere provodi se usmeno ili pismeno ovisno o broju učenika koji trebaju ispravljati. Dogovorom se utvrđuje termin ispravka.
- Za pozitivnu zaključnu ocjenu učenik treba imati ispravljene sve cjeline koje se provjeravaju pismeno i usmeno bez obzira na aritmetičku sredinu svih ocjena učenika.

PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE DOMAĆE ZADAĆE I NOŠENJE PRIBORA ZA RAD

Zadaća se redovito piše u radnoj bilježnici i ocjenjuje tijekom nastavne godine, bez prethodne najave. Radna bilježnica i napisana zadaća nosi se redovito na

svaki nastavni sat. U Radnoj bilježnici se ocjenjuje točnost, urednost i preciznost rada na geografskim kartama. Ukoliko učenik nema zadaću bilježi se minus (-) u svoju bilježnicu, a ukoliko učenik skupi tri minusa u rubriku za praćenje upisuje se ocjena nedovoljan (1). Učenici su dužni na svaki nastavni sat nositi udžbenik, radnu bilježnicu, bilježnicu i geografski atlas (kartu Republike Hrvatske učenici osmih razreda).

IZRADA PROJEKTA, PREZENTACIJA, ISTRAŽIVAČKOG RADA

Tokom nastavne godine učenici dobivaju zadane teme za izradu Power Point prezentacija, istraživačkog rada, plakata ili projekta, a ocjena se uz prethodno objavljene kriterije ocjenjivanja upisuje u rubriku geografsko istraživanje i vještine.

Ocjenjuje se poznavanje teme, točnost odgovora na pitanja i točnost u izradi grafičkih dijagrama, vizualni izgled i sadržaj teme (jedna ocjena).

Bilješke u Imeniku osnova su za zaključivanje konačne ocjene iz predmeta

ZAKLJUČNA OCJENA IZ GEOGRAFIJE

Zaključna ocjena iz geografije izraz je postignute razine učenikovih kompetencija i rezultat ukupnog vrednovanja tijekom nastavne godine. Kao početno polazište kod zaključivanja ocjene uzima se u obzir aritmetička sredina ocjena iz elemenata ocjenjivanja. Osim aritmetičke sredine, u zaključnu ocjenu ulaze sve bilješke praćenja te ocjena radne bilježnice. Zaključna ocjena ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine upisanih ocjena, osobito ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu.

2) Kriteriji ocjenjivanja

Odličan (5)

- brzo, točno, opširno, logično i argumentirano odgovara na postavljena pitanja

- u potpunosti razumije nastavne sadržaje, proširuje ih vlastitim iskustvom
- samostalno izvodi zaključke i uočava uzročno-posljedične veze, geografske pojave i procese
- posjeduje iznadprosječna znanja, sposobnosti i vještine
- točno i precizno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti, izrazito uspješno analizira kartografske ,grafičke i slikovne priloge te samostalno donosi zaključke
- iznimno odgovoran prema radu, učiteljima i drugim učenicima
- izrazito uspješno koristi geografsku kartu

Vrlo dobar (4)

- sporije, ali točno, logično i uglavnom argumentirano odgovara na postavljena pitanja uz eventualno postavljanje potpitanja
- razumije nastavne sadržaje i uspješno primjenjuje stečena znanja
- uglavnom samostalno izvodi zaključke i razumije geografske pojmove i procese
- posjeduje i gotovo uvijek primjenjuje geografska znanja, sposobnosti i vještine
- točno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti uspješno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te uglavnom samostalno donosi zaključke
- odgovoran je prema radu, učiteljima i drugim učenicima
- uspješno koristi geografsku kartu

Dobar (3)

- polagano i uglavnom točno odgovara na postavljena pitanja, uz pomoć učitelja
- uglavnom razumije nastavne sadržaje i djelomično primjenjuje stečena znanja

- uz pomoć učitelja izvodi zaključke i prosječno razumije geografske pojmove i procese
- djelomično uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i nepotpuno
- analizira geografske sadržaje na geografskoj karti

Dovoljan (2)

- djelomično i površno odgovara na postavljena pitanja uz pomoć učitelja
- ne razumije u potpunosti nastavne sadržaje i otežano primjenjuje stečena znanja
- uz znatnu pomoć učitelja na jednostavan način nabraja i opisuje geografske pojmove i procese
- ponekad ne pokazuje volju i želju za stjecanjem geografskih znanja, sposobnosti i vještina
- površno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i s pogreškama analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te nesamostalno donosi zaključke
- geografsku kartu koristi samo uz pomoć učitelja i teško uočava geografske sadržaje

Nedovoljan (1)

- ne prepoznaje niti zna imenovati osnovne ključne pojmove, ne pokazuje interes za sadržaje predmeta, neredovit u pisanju d.z.
- ne razumije nastavne sadržaje i ne primjenjuje geografska znanja
- ne odgovara na postavljena pitanja i nije usvojio ključne pojmove
- ne razumije nastavne sadržaje i ne primjenjuje geografska znanja u svakodnevnom životu

- uz veliku pomoć učitelja/nastavnika nepotpuno i nesuvislo opisuje geografske pojmove i procese
- ne pokazuje volju i želju za stjecanjem geografskih znanja
- pogrešno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti i nesuvislo analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te donosi nelogične zaključke bez razumijevanja

ONLINE NASTAVA

- u online nastavi zahtijevam redovito izvršavanje zadataka
- riješene zadatke, zadaću kao i usvojenost sadržaja provjeravam na satu u školi slučajnim odabirom učenika
- u slučaju nejasnih uputa učenici mi se mogu javiti na Google Classroom i pitati